

Вовчий місяць

КУПИТИ

Колишній учитель історії відкопує унікальну знахідку. Водночас до України, де напередодні Нового року скоєно кривавий резонансний злочин, таємно вирушає один із найвпливовіших магнатів Південної Америки... Ці начебто не пов'язані між собою події лягли в основу карколомного сюжету, де головному герою довелося потрапити на перехрестя інтересів хижаків сучасного суспільства - від найбільших, що визначають долю країни, до дрібних покидьків. Як вижити у цьому протистоянні, якщо навіть ставши «чорним» археологом, ти спромігся не втратити моральних принципів та людяності? Втім, герої книжок Олексія Волкова завжди борються до останнього, а кохають щиро. Імена персонажів та назви міст вигадані. Будь-який збіг з реаліями є випадковим.

ОЛЕКСІЙ
ВОЛКОВ

ВОВЧИЙ МІСЯЦЬ

ДЕТЕКТИВНА

АГЕНЦІЯ ВО

ОЛЕКСІЙ
ВОЛКОВ

ВОВЧИЙ МІСЯЦЬ

ДЕТЕКТИВНА АГЕНЦІЯ ВО

ТЕРНОПІЛЬ
БОГДАН

Волков О. М.
Вовчий місяць : роман / О. М. Волков. — Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2024. — 640 с. — (Серія «Детективна аґенція ВО»).

ISBN 978-966-10-2091-6

© Волков О.М., 2024

© Навчальна книга – Богдан, виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2024

Серію «Детективна аґенція ВО» засновано 2016 року

Колишній учитель історії відкопує унікальну знахідку. Водночас до України, де напередодні Нового року скоєно кривавий резонансний злочин, таємно вирушає один із найвпливовіших магнатів Південної Америки... Ці начебто не пов'язані між собою події лягли в основу карколомного сюжету, де головному герою довелося потрапити на перехрестя інтересів хижаків сучасного суспільства — від найбільших, що визначають долю країни, до дрібних покидьків. Як вижити у цьому протистоянні, якщо навіть ставши «чорним» археологом, ти спромігся не втратити моральних принципів та людяності? Втім, герої книжок Олексія Волкова завжди борються до останнього, а кохають щиро. Імена персонажів та назви міст вигадані. Будь-який збіг з реаліями є випадковим.

Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.

Розділ I

Маріо дель-Боска важко сперся грудьми на край столу. Кулаки розтиснулись, і долоні пошерхлих рук перейшлися поверхнею з червоного дерева. На мить його нижня щелепа «виїхала» наперед, проте відразу ж повернулася на місце. Цей характерний жест свідчив про вагання. Потрапляючи на різного роду роздоріжжя, рішуча й вольова людина ніколи не замислюється надовго. Рішення завжди швидкі, виважені, тож шкодувати про них не доводиться не лише їй, а й тим, хто крокує слідом.

Масивний стіл ручної роботи посунувся, не витримавши ваги. А підборіддя зрадливо смикнулось у повторному русі. Такого не бувало давно.

Єдина людина, котра бачила це збоку, замовкла, очікуючи на результат, від якого залежало багато що. Дуже багато. Годинник, що займав майже всю стіну від підлоги до стелі, здавалося, намірився зупинитись, а важелезний позолочений маятник сам не розумів, за рахунок чого він досі відлічує секунди, коли усе навколо зависло перед визначальним кроком.

Пауза затяглася.

Зрештою, той, від кого залежало геть усе, наважився. Груди його й надалі тиснули стіл, проте пальці зробили ледь відчутний рух, і той, хто упродовж останніх років завжди був поруч, одразу це побачив. Отже, рішення визріло. Інакше й бути не могло. Нехай довше, ніж завжди, проте привід того вартий.

Тиша віддавала напругою.

— Гаразд, Батістоне. Схоже, нас таки чекає подорож. Хочу знати, що це за країна.

— Занедбана діра, загалом.

— А конкретніше?

— Матеріал готовий, патроне. Бажаєте зараз?

— Так.

Високий широкоплечий чоловік середніх років похилився через поруччя крісла і вставив флешку у гніздо блока пам'яті. Величезна, на півстіни, «плазма» спалахнула матовим світлом. Система швидко вантажилася, проте той не забажав чекати:

— Це одна з країн, які утворилися після розпаду Радянського Союзу в дев'яності роки минулого століття. Має з нами дипломатичні стосунки. У географічному розумінні — ось, між Росією та Європою...

Завантаження відбулось, і керована пальцем Батістона стрілочка окреслила на екрані межі території, що сягала морського узбережжя.

— До євросоюзу не належить... — уточнив дон Маріо.

— Звісно, ні. Хоч... Упродовж останнього десятиріччя зусилля політичної верхівки країни спрямовані саме на це, і тепер питання про європейську інтеграцію актуалізувалося серйозно як ніколи. Реально за усіма ознаками країна третього, навіть четвертого світу. Недосконалість політичної системи, низький рівень життя, виробництва практично нема. Країна — один із головних постачальників дешевої робочої сили до Західної Європи, Сполучених Штатів і навіть Росії, з якою роками конфліктує на ґрунті територіальних питань. Корумпована держава з високим рівнем злочинності.

На екрані «плазми» одна за одною з'являлися діаграми, а стрілка, якою керував Батістон, вправно вела боса у глиб далекої країни.

— ...ось... Рівень доходів оцієї усієї частини населення — нижче межі виживання, що ВОЗ визначила на теперішній період. Від самого початку проголошення їхньої незалежності нічого щодо цього не змінилося. Результат кількох революцій — перерозподіл влади з подальшою зовнішньополітичною та економічною дестабілізацією країни. Ось їхні витрати на медицину та освіту. Водночас оце перелік найбагатших людей країни та зосередженого в їхніх руках капіталу. Це політики та бізнесмени.

— Серйозне розшарування...

Сигара у руках дель-Боски зрештою потрапила під «гільйотину», отримала язичок вогню, й густий ароматний дим поплав кімнатою. В очах читалася неабияка зосередженість, коли помічник, його «права рука» упродовж останніх десяти років, продовжував розповідь про невідому країну, що наче за якоюсь іронією розташувалась акурат на

протилежному боці Земної кулі. Батістон завжди робив усе фундаментально, тому картина складалася чітко і зрозуміло.

— Основні імпортери — Китай та Росія. Оце їхні містечка... дрібного калібру. Оце — села. Оце дороги.

Дон Маріо лише похитав головою.

— Через них проходить й один із головних наркотрафіків з Близького Сходу до Західної Європи. Ось, зверніть увагу. Це — за нашими федеральними даними.

Слайд-шоу тривало, і на екрані картини смітників та зруйнованих війною територій продовжували змінюватись елітними ресторанами та столичними пейзажами. Рука дель-Боски зробила цілком зрозумілий рух.

— Достатньо. Дякую, Батістоне. Більше не треба. Добра «помийна яма». Хотілося б тільки уточнити, яка частина потоку їхніх емігрантів осідає у нас.

— Уже зроблено, — стрілка покерувала у відповідний бік, і на екрані проступили нові цифри. — Триста тисяч. Їхня діаспора у нашій країні налічує тепер близько трьохсот тисяч. Щоправда, в основному це люди, які потрапили до Південної Америки на початку ще минулого століття і зараз вони звичайні наші громадяни, дотичні до своєї колишньої батьківщини хіба що рудиментами культури. Потік теперішніх емігрантів незначний, утім, таки існує.

Рипнув стіл, звільнений від ваги масивного тіла, і дель-Боска перейшовся залом. Океан сьогодні спокійний. Хвилі мірно нагочувалися на скелястий берег, а коли піна відступала, галька починала іскритися барвами під світлом призахідного сонця. Ще трохи — і червонявий диск торкнеться обрію.

— Скільки часу минуло від його появи у мережах?

— Нині десятий день.

— І жодної реакції на наше звернення?

— Жодної. Або він більше не з'являвся в інтернеті, або... це взагалі не те.

— Я прийняв рішення, — дель-Боска швидко сів у крісло навпроти свого помічника. — Гадаю, ймовірність висока. І нам потрібно діяти. Зволікати більше не можна. Це й так диво, що досі ніхто, крім нас, не наштовхнувся на нього. А тепер, коли натрапили ми, небезпека

збільшується. Якщо уявити, що наші системні адміністратори десь прокололись... або ж хтось із них працює на два боки...

— У нас надійні люди. Ручаюся. Проте...

Батістон якусь мить вагався.

— Патроне, а можу я висловити свої міркування?

— Звісно, — погляд дона Маріо залишався зосередженим. — І я буду вдячний тобі за це.

— То я застерігаю вас од поїздки, — стишивши голос, Батістон нахилився до нього. — Принаймні, вас особисто. Це може виявитися пасткою. Грою з боку наших ворогів та конкурентів. Імовірність такого розкладу ще вища.

— Імовірність, як така, є завжди, — рука дель-Боски спромоглася на інший характерний жест, обтерши гостро окреслений клин сивіючої бороди. Рух, який свідчив про неабияку зацікавленість і натхнення. — Але... Будь-кого з нас — і мене і тебе... і навіть президента можна приборати, не сплітаючи такого хитромудрого павутиння.

— Можна, — не згодився помічник. — Але ліквідація фігури вашого калібру відразу викличе такий резонанс, що мало не здасться нікому. І наслідки будуть надзвичайно серйозними для усіх, навіть зацікавлених у подібній акції. А так... Ваше зникнення невідомо де, у трущобах занедбаної країни, назва якої нічого не говорить дітям у школі. Де ні цивілізації, ні закону. В них за просто ув'язнюють політичних опонентів. А заморожений збройний конфлікт на сході країни? Там справді не знайдеш кінців. І нічого не з'ясуєш. Патроне, пошліть мене. Чи раз я вам доводив свою відданість? Ви розробите операцію, а виконаємо ми. І якщо усе вдасться, то успіх однаково буде вашим. Якщо ж ні... Я зумію дати собі раду. А вам у разі чого легше буде допомогти мені звідси.

— Дорогий мій Батістоне, — посмішка дона Маріо при цьому вийшла не надто веселою. — Я повністю тобі довіряю і вдячний долі, що маю такого друга та помічника. Проте є нюанс. Мені скоро шістдесят. За ці роки я встиг зробити немало. Наша корпорація стоїть як ніколи міцно. Я сам визначаю власну політику і навіть впливаю на політику держави більше, ніж був би сенатором або президентом. У мене є земля, море, гроші. Та водночас роки минають, і скоро я буду позбавлений сил та можливості власноруч реалізовувати замислене. А

доля тим часом дарує щасливий випадок — можливість здійснити те, про що мріяли мій дід, а потім і батько. Оцими самими руками можу стерти ганебну пляму, що майже сторіччя лежить на моєму роді. Чого варта людина, здатна нехтувати таким моментом?

У відповідь — тиша. Дель-Боска знову підійшов до вікна, вдихаючи вечірній бриз. Диск сонця почав занурюватись у далеке марево океану, на диханні якого мирно погойдувались яхти. Скоро ніч, коли засинає усе навколо. Усе, крім нього. Океан ніколи не спить. Схоже, цієї ночі їм не спатиметься на пару.

— Питання поїздки вирішене. Завтра ж подбай про туристичні візи. Ми з тобою, Хорхе і Рауль. Обери маршрут через якусь із країн Західної Європи. І зрозуміло, усе в режимі найсуворішої секретності. Інша група нехай летить через Туреччину. Очолюватиме її Пасарелла, особовий склад — п'ять осіб визначиш сам. Нехай вилітають негайно, влаштовуються у їхній столиці й тримаються напоготові. Це страхівка — про всяк випадок. І останнє. До нашої групи потрібно знайти ще одного, п'ятого. В ідеалі це повинен бути етнічний українець, емігрант із числа останніх, не скомпрометований у політичному та кримінальному розумінні на своїй колишній батьківщині. Вимоги до його освіти й загального розвитку, сам розумієш, високі. Зверни увагу на моральні якості й надійність цієї людини, залучи психолога. Знаю, це важко зробити у короткий термін, але необхідно. Нам украй потрібен надійний гід — людина, яка почуватиметься у цій країні своєю. Були б у пригоді також його зв'язки.

— Зроблю, патроне. Не сумнівайтеся.

Витягнувши «флешку», Батістон загасив екран. Проте щось завадило йому вийти. За роки вірної служби він вивчив свого боса і зараз бачив, що залишається ще щось, останнє, недосказане. Тому й завмер на мить в отворі дверей.

— І ще одне, Дієго, — дель-Боска підвівся і наблизився до нього упритул. — Підготовка так чи інакше забере кілька днів. Тому... мені дуже б хотілося ще раз на прощання вийти в океан. Накажи приготувати сейнер. На післязавтра.

Ця картина постала в очах дона Маріо несамохіть. Хвилі, що гойдають судно, й океан — куди не глянь. Солоні бризки в обличчя, скрип механізмів лебідки і живе срібло, що переливається, сипеться,

грає, коли стомлені руки тягнуть сіті. Густе вологе повітря заходить у груди разом із рибним запахом під вигуки робітників. І відчуття, що у цьому світі є щось цінне, справжнє, своє.

Розділ II

Заднє колесо джипа запоролось ще глибше у болото, перемішане з прілим листям. Занедбана лісова дорога тягнулася нагору, водночас утворюючи різкий поворот. Колії, що їх давно вигребли «Урали», які возили ліс, збереглися дотепер, коли возити вже нічого. Натомість чагарники з дикою силою порозросталися поміж кинутого напівзгнилого гілля, роблячи ліс непридатним ні для чого. Мабуть, у жодній країні не знайдеш чогось подібного. Проте тут, у царстві суцільного безмежжя, така ситуація — нормальне явище. Кілька градацій лісників різного калібру, що перейшлись угіддями за час існування «своєї» держави, зуміли ущент винищити багату й живописну місцину. Деревину крали похапки. Менш цінне залишали просто на місці, захаращуючи усе навколо. Грубий кругляк вивозили за «бугор», набиваючи кишені чиновників, не схильних замислюватися стосовно долі країни, та годуючи родини простих лісорубів, які час од часу скрушно хитали головами, проте справно жували. Ті, хто до пори до часу стояли сходинокю нижче, хижо заздрили, очікуючи, коли більш щасливіші, наївшись, утечуть або ж сядуть, і тоді приходили, продовжувати ту саму справу. Одна плеяда змінювала іншу і здавалося, цього багатства вистачить на усіх.

Бракнуло. І тепер, принаймні тут, робити було нічого. Не лише їм — узагалі нікому. Грибникам, мисливцям, селянам — усім, кого вабив ліс. Нікчемний чагарник утворив джунглі обабіч зарослих папороттю колій, даючи повне право буржуям та мафіозам на кшталт дель-Боски вважати помийною ямою не лише дане конкретне місце — взагалі усю соціально-біологічну нішу, де відбуваються подібні явища.

Богдан виліз із машини й обійшов її навколо. Сталося найгірше — його «бобик» намірився сісти на «живіт». Колеса скинуло набік по мокрій багнюці, й тепер навіть високий кліренс машини не рятував од прикрої неприємності. Як не крути — це не «урал». Сидіти тепер як не до нового прищестя, то до Нового року точно.

Скочивши до кабіни, він максимально викрутив передні колеса. Трошки назад — мусило б піти. Й одночасно набік, вискочити з колії. Тільки б не переборщити, інакше кранти. Розверне поперек, зіпхає у чагарник — тоді хоч стріляйся. Звідси вже ніхто не витягне.

Понижена передача. Мотор збільшив оберти. Ну, з Богом. Ну!

Джип смикнувся і, викинувши колесами зайву порцію болота, засів іще глибше. Гаплик. Треба ж було! Хоча, чого ж... Ще би трошки! А інакше — щодня туди й назад по два з половиною кеме. Плюс машина на краю, близько села. Непотрібні очі. Але все-таки треба якось долізти туди. Нічого. Ще не вечір.

Розчинивши задні дверцята, Богдан витягнув домкрати й лебідку. Спокійно. Є час. Одягнувши рукавиці, він піднімав по черзі колеса, мостив під них хмиз і патики, переставляв домкрати й піднімав знову. Піт рясно стікав скронями. Ще раз. Тепер досить. Домкрати лягли до багажника і, забивши у пень металевий кіл, Богдан нарихтував механізм. Рушати своїм ходом небезпечно — знову скине, і тоді двогодинна праця коту під хвіст. Лебідка натягнула трос, і перед джипа виліз догори. Аби витримало. Ну ось...

Завів мотор. Тепер спокійно. По сантиметрах, на силовій передачі його «бобик» рухався вперед і помалу входив у поворот. Тричі довелося вилазити і контролювати положення коліс. Усе. Цього разу пощастило. Далі несподіванок не буде. Машину кидало на горбах, перед щоразу занурювався у чорну стоячу багнюку, що розліталася по чагарниках і шматками ляпалася на дах та вікна. Останнє гине місце. Ну! Гахнувши пузом у чергову нерівність, його «бронік» таки виліз на пагорб.

Залишок шляху здолав за десять хвилин.

На місці. Руки тремтіли від перенапруги, голоду та хвилювання. Нічого. Тепер залишається тільки приємне. Відкоркувавши банку пива, він спорожнив її узахлин. Відпустило. З куртки йшла пара. Настрій поліпшився сам собою. Чого було нервуватися? Місце для табору — краще не придумаєш. Звідси якихось сто кроків, і тепер уже ніхто не побачить.

У завязтті облишивши машину, Богдан рушив туди, рахуючи пошепки. Сто двадцять. Ну, це не три кеме. Все, досить. Нині — організаційний день. Виспатися й відпочити. Звільнивши задне

сидіння, він постелив спальник і перевдягнувся у сухе. Потім підрубав зайві куці, розтягнув маленький намет з резиновим дном, поставив у ньому стільчик і таганок та розклав по кутках реманент. Увімкнув «летючу мишу». Синє полум'я таганка горіло весело й завзято. Грубезний гострий ніж вправно вирізав круглий верх банки, і консерва зашкварчала, поширюючи наметом запах свинини з квасолею. Дозволивши собі ще одну банку пива, він умить проковтнув вечерю і згорнув «кухню». Тепер і життя інакше.

Щільним брезентом накрив машину. От і все. Можна вмикати світло. Тут не буває нікого, і все ж таки... Далі відпочивати. Зручно вмостившись позаду, Богдан розкрив ноутбук. Тихо зашелестів вентилятор, засвітився екран. Улюблений метеорологічний сайт відкрився одразу — на цьому схилі пагорба пристойно «тягнув» ЛДС на відміну від основного мобільного оператора. Якраз пів години до сну, щоб остаточно усе розрахувати. І, звісно, помріяти.

Ситуація не змінилася. Перекинувши кілька сайтів, Богдан закрив ноут. Що ж, не дарма. Не даремно він перетнув добрий шмат країни, не дурно пхався крізь чагарник та відкопував «бобика». Сніг і морози обіцяли аж на четверте січня, практично під саме Різдво. А прогнози стосовно різких погодних змін зазвичай спізнюються. На добу як мінімум. А то й на дві. Отже, часу вдосталь. Встигне.

Грудень минав без морозів та снігу. Отака млява зима, радше затяжна осінь. Через два дні — Новий рік. Почнеться січень — «вовчий місяць» за календарем стародавніх римлян. До морозів та снігу шість днів, а це означає, що можна встигнути. Є усі шанси, якщо, звісно, справдяться його власні прогнози.

Римлян згадав не випадково. Саме вони й були винні у тому, що змарнував цьогорічний сезон. Стільки часу й зусиль дарма. Справдилась одна з головних заповідей археологів — не копай надто глибоко. Він не втримався. Бо ж не хлібом єдиним живе людина. Азарт, захоплення. Жага самоствердження, врешті-решт. Ось що підсунуло свиню.

Ну і, звісно, стара любов. Історія — вона мовби повія, котрою здатна стати далеко не кожна жінка. Щось таке куревське повинно бути в її натурі, якась підленька продажність. І тоді легко здавати себе в оренду будь-кому, нерідко навіть отримуючи задоволення. З усіх наук вона

схильна до цього найбільше. В будь-якому суспільстві той, у кого сила та гроші, володіє винятковими правами на неї. І чим потворніше суспільство, тим вишуканіші пози, в які її ставлять, щоб користуватися без найменшого докору совісті.

Юність — ось той вік, коли почуття чоловіка до жінки є найчистішими. Нехай вони хибні й наївні, адже йому ще не відомі справжня сутність жінок і реальна природа таких стосунків. У цей період життя юнак хоче любити і ще не здогадується про те, яких потворних форм зазвичай набувають ці почуття та стосунки. Так і Богдан свого часу полюбив красуню на ім'я Історія. Полюбив до нестями, не підозрюючи, ким вона є насправді, й отримував істинне задоволення від поглядів і торкань до прекрасного, величного, далекого й невідомого.

Та процес чоловічого змушнення незмінно супроводжується набуттям досвіду, нерідко негативного, гіркого. І коли та, на кого дивишся, наче на богиню, направо й наліво лягає під могутніх цього світу, настає гірке прозріння. Саме такою виявилася Історія. Ця велична і прекрасна наука готова була підкорятися кожному, хто платив «бабло» або мав владу. Вона залюбки погоджувалася на усе — від ролевих ігор до відвертих збочень, аби протриматись у цьому житті й догодити тому, хто на цей момент був її господарем. І горе іншим, хто мав необережність проникнутися чистим почуттям до такої стерви.

Богдан не міг вдіяти зі собою нічого. Як за часів, коли жорстка комуністична рука тримала геть усе, так і згодом, коли все розлетілось і кожен «новий» почав волочити нещасну до свого ліжка, він відчував цей потяг. Отак буває — тягне до жінки, хоча від неї тільки розчарування. Але тягне далі. І нічого не вдієш.

Повія найцінніша замолodu. До свіжого тіла тягнеться найбільше жадібних рук. Нею тоді користуються найчастіше. Сто років — дуже багато для звичайної живої жінки, проте надзвичайно мало для дами на ім'я Історія. Цей вік — ще лише юність. А могутніх притягає цнота. Тому й більшість спотворень та брудних спекуляцій заради вигоди начіпано на нещасну навколо двох світових воєн.

До зрілої жінки вже менше охочих. Проте, якщо гарна, то й нею не гребують, і їй також доводиться відпрацьовувати на совість. Жінка на ім'я Історія є зрілою у п'ятсот років. Тому й доводиться нерідко

перевертатися у трунах гетьманам та гайдамакам, потерпаючи від зусиль тих, кому в надлишку бажання бракнуло «молодого тіла».

Стара, як правило, не потрібна нікому. Яке від неї задоволення? Таку лишають у спокої і, позбавлена звичного попиту, вона... автоматично припиняє бути продажною. А отже, не викликає відрази й зневаги. А справжня краса... хіба ж може вік її знищити? Продажність Богдан вважав найгіршою вадю, найганебнішим гріхом жінки. Тому й тягло його найбільше до епохи скіфів і стародавніх римлян, де попри грубий шар пилуки найрідше траплялися масні відбитки брудних та хітливих рук господарів життя.

Спати не хотілося. Заплющивш очі, Богдан перебував думками у завтрашньому дні. Попрацювати доведеться по-дорослому. Насамперед прокопати шурф у глибину на краю балки і «мацнути» на різні боки. У самій же балці на середині схилу фонило так, що не залишалося жодних сумнівів — під землею масивне скупчення чорного металу. Що воно таке? Хоч би це були «німці»... Саме таке походження знахідки давало перспективу максимального прибутку.

«Німцями» на жаргоні копачів називали будь-які знахідки німецького походження, як правило, часів двох останніх воєн. Каски, гудзики, фляги, зброя, боєприпаси. Усе це мало цінність, особливо коли артефакт добре збережений. Усе це давало гроші, проблема яких тепер постала особливо гостро. Для усього знаходилося місце на так званому «чорному ринку».

Упродовж останнього тижня припущення мучили нещадно. Усі вони мали під собою гідну основу. Відокремлюючись од величезної маси «чорних копачів» завдяки фаху, який, своєю чергою, визначав стиль та методи його роботи, Богдан мав цілком заслужений успіх. Виростити картоплю може кожен. Закопати, а потім за якийсь час вирити. Принцип начебто один. Та професійний агроном завжди матиме багатший урожай. І ніяка кількість м'язево-лопатних одиниць, помножена на ентузіазм та витрачені на техніку кошти, не перевершить виритого в історичних архівах за умов відповідного підходу.

А підхід надзвичайно простий. У землі потрібно довго копирсатися, поки натрапиш на щось цікаве. І зовсім не факт, що від знахідки хоч якась ниточка потягнеться ще глибше. Протилежна ситуація в архіві.

Там навпаки: будь-що, витягнуте з укритої пилюкою полиці тягне за собою інше, часто-густо цінніше. За умов, звичайно, що це не спотворено або ж узагалі не придумане тими, хто зацікавлений у відповідному результаті, а таких на світі ой як багато!

Справжньої історії не знатиме ніхто. Навіть у випадку, коли йдеться про оту молоденьку «повію», цей шанс уже реально втрачений. Адже живих очевидців подій більше нема. А те, що написано — писали зацікавлені люди, здатні поправляти і навіть перекручувати так, як вигідно на даний час. Потім усе знову переписують та правлять інші на основі попередніх матеріалів, і з кожною докторською дисертацією ефект «зіпсованого телефона» набирає розмаху, а кінцевий продукт не сприймають люди, ще здатні мислити тверезо. Не дарма ж у натовпі ходять анекдоти на кшталт того, що Матросова підштовхнули на амбразуру. Людську сутність не обдуриш. Кожен у цьому житті добре розуміє, що буває, а що ні — скільки не агітуй і як не розвінчуй...

Тим не менш, досвід історика вчить відрізняти реальні факти й уміти витягати їх з будь-якого ідеологічного лушпиння. Цього разу до Богдана потрапила цікава інформація. З нагородного архіву царської армії. Загін козаків учинив диверсію, яка завдала значної шкоди німецькому війську, за що осавул Петро Бернатович отримав «хреста», інші — різні відзнаки. В архівних паперах чітко вказано місце операції — Балащанський ліс поблизу села Балащин. Сама ж диверсія полягала у зруйнуванні залізничної гілки, якою перекидали техніку та боезапас на фронт, що пролягав на той час далі на схід. Одразу після здійснення операції російська армія перейшла у наступ і прорвала фронт, оскільки німці в окопах залишилися практично ні з чим. Усе, крім одного, мало вигляд вірогідного — біля Балащина не проходило жодної залізничної лінії.

Глибокою осінню, замішуючи звиклими до бездоріжжя колесами болотів Західної України, Богдан мотався від села до села польовими дорогами, а в селах розпитував старожилів. Усе складалося наче на замовлення. Залізнична гілка справді існувала. Її проклали ще поляки і використали німці під час Першої світової; вона була демонтована повністю у тридцять дев'ятому році після приходу рядянських військ і вивезена на південь для створення іншої стратегічної залізниці. Насип зруйнувався й заріс деревами та чагарником. Однак Богдан,

відшукавши кількох «костилів» і гайок, зумів скласти приблизну карту цієї гілки, яку так і не зміг відновити в архіві.

Тепер варто було починати. Теоретично вузька смуга місцини завдовжки сотню кілометрів, досі вільна од зазіхань неграмотних копачів, була справжнім клондайком. Де, як не навколо залізниці, якою везли усе, можна знайти різного роду залишки! Покинута техніка, підземні склади... Лісиста місцина поблизу лінії фронту з ідеальними можливостями для транспортування.

Залишок сезону, цілковито й дурно відданого римлянам, становив неповний місяць. Проживши його у лісі, Богдан видобув не один корець болтів, якими кріпили рейки до шпал і котрі залягали на глибині переважно до двадцяти сантиметрів. Усе це «залізобетонно» підтверджувало гіпотезу існування залізничної гілки й чітко визначало її напрямок. Шукати ж по-справжньому належало на відстані кількох сот метрів по обидва боки, а це потребувало стільки часу!

Обираючи вигідні ділянки для можливого влаштування складів, він несподівано натрапив на велике поховання і довго не міг з'ясувати, кому воно належить. Обставина, що при загиблх не було жодних регалій, свідчила про одне — кладовище було місцем масової страти людей. Кілька куль, знайдених серед кісток, підтверджували припущення. Місце належало привести до первинного стану і забратися геть. Навіть серед «безбашенних» копачів побутує правило — не плюндрувати знайдених могил. Богдан завжди ставився до таких місць з особливою повагою. А віднедавна, після знайомства у нетрях інтернету з головою одного з обласних товариств «Спадщина», ще й почав повідомляти координати подібних місць. Будучи бідними, немов церковні миші, у розграбованій державі подібні товариства існували переважно для створення видимості прогресивного статусу і реально могли надзвичайно мало. Навіть після отримання таких даних чекати на появу тут відповідних структур можна не раніше року-півтора.

Поховання забрало зайвий час. Металошукач двічі виловив сторонні речі, що не мали стосунку до захоронення, а були тут випадковими. Староримська монета й застібка з плаща легіонера — доволі часті знахідки ентузіастів-археологів у цих місцях. Ще одна монета, неймовірно пошкоджена, була італійською або ж іспанською, проте

значно пізніших часів — орієнтовно сімнадцятого сторіччя. Самі собою ці знахідки мало що вартували, проте затримали його на місці, змусивши з'ясовувати, що й до чого.

І ось, наприкінці дощового листопаду, коли вже давно належало махнути на усе рукою та йти зимувати, сталися події, що різко змінили плани. Богдан знайшов два місця, де металошукач, розрахований суто на «чорне», проте здатний «бачити» глибше, зафіксував скупчення маси. Водночас змінилися метеорологічні прогнози, і сніг та морози несподівано відсунулися за Різдво. Сезон, що так вимучив його, обіцяв продовжитися. Хто б зміг таким знехтувати?!

У глибині душі не надто вірилося, що за якихось два тижні плаксивої зими удасться врятувати стан справ, але ще одна експедиція таки мала відбутись. Інакше спокою не матимеш до весни. З'їздивши на три дні додому, відмивши по-людськи руки, Богдан, чистий та виспаний, знайшов сили й натхнення повернутись і тепер лежав у спальнику, зігнувшись калачиком на задній сидущі «лендровера», що, попри усі неординарні позашляхові якості, був ровесником мало не самого Кеннеді.

В останню мить, коли вже забирав сон, виникла якась упевненість у завтрашньому дні. Упевненість та віра в удачу. Той, хто у відповідь на різного роду негаразди лише по-новій заковує рукави, рано чи пізно досягає свого. Треба лише сподіватись і не шкодувати зусиль.

Розділ III

Василь стояв на розі вулиць Пушкіна і Наливайка й боязко озирався. Його худя скулена постать втиснулася у тінь понівеченого негодою каштана та здригалася від уявлень майбутнього. Із задвірків колишньої овочевої крамниці, а тепер маркету викидали й вантажили до буса порожні ящики. Овочевий, куди мама посилала по бараболю та моркву, згадав не випадково. Спогади з далекого дитинства насунулися хвилиною і змушували ще більше здригатися й ховати голову в плечі. Будь-яку людину, котрій довелося пережити хоч щось, законно цікавило б питання — де оте найгірше — вже у минулому чи ще попереду? Василь ніколи не переймався подібним, адже був твердо упевнений — у майбутньому.

Той, хто швидко упевненим кроком наближався з протилежного боку, аніж він очікував, ніяк не був схожим на людину, котру нещасний так чекав і з якою пов'язував стільки надій. Жилавий широкоплечий чоловік з худим обличчям у довгому розхристаному пальті опинився несподівано близько і взяв його руками за шию, притуливши голову до себе.

— Васильку... Це ти? Чому мовчиш? Що з тобою? Ти що, п'єш?

У відповідь той лише дрібно трусився. Сльози самі залили очі.

— На голці?! Колешся, падло...

Міцні руки притягли Василя до грудей, і так обоє стояли кілька секунд. Невже це нещастя — його брат? Скільки ж років? Відсторонившись, затуманеними очима Василь розглядав Дениса, намагаючись зловити знайомі риси. Щось таки є. Але звідки оці очі, сивина? І погляд...

— Діньку, це ти?

— Атож-бо... Ходімо. Ходімо звідси. Нікого за собою не притягнув?

— Нікого, точно.

— Еге... Ти ж наче в тумані. Давно брав дозу?

— Вже досить...

— Горе ти кончене... Пішли.

— Куди?

— Та ж не до готелю, звісно. І не до тебе. Ходи, розкажеш усе толком. А тоді подумаємо, що з тобою робити. Забив би с-суку...

Автобус довів до кінцевої зупинки і, вийшовши, вони заглибились у територію відстійників. Похилена буда мала служити місцем зустрічі та сховищем до настання темряви. У кутку стояла заплічна спортивна сумка. Витягши з неї кульок, Денис нарізав напівсухого балику і простягнув братові.

— Їж.

— Не хочу.

— Їж, кажу! І розповідай.

— Краще ти. Я ж про тебе зовсім нічого. Де був увесь час? Ми думали...

— У тебе проблеми, не в мене, — заперечив Денис. — Тож давай, по суті й без соплів.

— А звідки ж ти дізнався?

— Ні звідки. Рідна кров, напевно. Так сталося, що мусив таки завернути сюди. Не втримався, зателефонував.

— А мати коли помирала, у холоді та без ліків — нічого та рідна кров не підказувала?

Здавалося, Василь навіть злякався власних слів і несамохіть зіщулювся в очікуванні цілком законного стусана.

— Нічого, — спокійно відповів брат. — Кажеш, півтора року... Це десь улітку... Хоча, було якесь паскудне відчуття. Але при таких справах, як у мене, воно завжди паскудне. То звідки, ти кажеш, ті уроди?

— З Дуляївської області. Але тут увесь час сидять. «Кришу» мають. Круті вони.

— Пусте, — заспокоїв Денис. — Не переймайся. Скільки там було «дурі»?

— На сорок «штук»...

— Це добре.

— Що ж доброго?!

— Якби на п'ять — то замало, щоб рейвах такий здійсмати. Якби на чотириста — то забагато, щоб вони самі усе вирішували. А на сорок — якраз те, що треба. І тим, хто кришує, будь певен, вони ні слова не

сказали. Якраз той капіталець, щоб самим на тобі заробити. Так що усе вдало, братухо.

— І що тепер?

— Нічого. Завалю їх, і по всьому.

— Як — завалиш?!

— Мовчки. Ніхто ж не знатиме, що вони тебе приплутали, що на «лічильник» поставили. Що обіцяв ти їм післязавтра о п'ятій усе принести. Розумієш? Такі справи роблять однаково як у вас, так і у нас. Завалю цих лохів, і з кінцями. Поїдеш зі мною, на «казахи». І там можна жити, побачиш. І з голки тебе, паскуду, там знімуть. Шкода, хату не встиг продати. Ну, так уже й лишиться. Біс із нею.

— Боюсь я, Діньку... — прошепотів Василь.

— Подивися на себе, — глузливо мовив той. — На твоєму місці я теж боявся б. Нічого. Зараз підеш додому. Як задзвонять — скажеш, що за продаж «хати» вже домовився, бабло матимеш післязавтра в обід. Я прийду, коли зовсім стемніє. Приготуй теплу воду — помитись. І бритва. Та й разом спокійніше ночувати. Не бійся. Кінчимо їх, і по усьому.

Запала тиша. Кожен думав своє.

— Діньку, — нарешті озвався Василь. — А тобі вже доводилося?

— Про що ти?

— Ну... валити когось.

— А ти гадав, я уперше такий упевнений?

— Ти... кілер?

— Ні. Не кілер. Але доводилося кілька разів. У таких справах бував... Не сци, прорвемось.

— Я... на мене краще не покладатись.

— А я й не збираюся. Сам. Усе, годі накручувати. Помовч. Краще про маму розкажи. Як жили?

— Різно... А ти... Скажи, Діньку, це ти його тоді завалив? Правда, виходить? Чи все-таки...

— Правда, — важко зітхнув Денис. — Я й завалив. По дурості. Хотів крутішим од пацанів бути. Їхня крутість у татових бабках була. А моя... гадав — справжня. Ну, а потім... Хоча, вони також били. Але хто ж має бути винним, як не байстрюк? Тих відмажуть. Відмазали?

— Аякже ж. Тільки... люди подейкували, що то вони, а на тебе скинули, бо ти ніхто...

— І що — зовсім їм нічого?

— Зовсім, — похитав головою Василь. — Великі люди вони тепер. Бізнесом займаються. А один — на міського голову навіть хотів іти.

— Біс із ними, — махнув рукою Денис. — Ми тепер також не босота. А шлях — у кожного свій.

— І машина у тебе є? — якимось по-дитячому запитав молодший брат.

— Звісно.

— А яка? Джип?

— Приїдемо — побачиш, — Денис жартома зісунув шапку йому на очі. — Велика і чорна.

— А я що там робитиму?

— До технікуму підеш. Ще не пізно. На кухаря.

— Чому на кухаря?

— А що — зле? Ліпше «дур» пацанві продавати і самому колотися? Кабак нормальний хочу відкрити. От, будеш там шеф-кухарем. Не кинеш — власними руками задавлю.

— Кину, — пообіцяв Василь, — гадам буду — кину! А зараз... мені б... хоч якимось... Здохну до післязавтра! Нічого не зможу! Засипемося...

— Не засипемося, — похмуро посміхнувся Денис. — Навпаки. Нехай бачать, що тобі зовсім кепсько. Усе, чеши додому. І запам'ятай: по цій «трубі» — лише зі мною. Ну! Візьми себе в руки!

Хитаючись, Василь підвівся і тихо, немов тінь, вислизнув за двері, а за кілька хвилин його скулена постать промайнула на валу та зникла за деревами. Обличчя Дениса не виражало жодних емоцій, наче й не було зустрічі з братом, якого не бачив більше п'ятнадцяти років. Кам'яний вираз застиг на ньому, і лише швидкий погляд глибоко засаджених очей по-звірячому зондував усе навколо. Рука потяглася під припалій пилюкою рубероїд і знайшла брудний пакунок. Інша розгорнула тканину й витягнула пістолет. Мляво блиснули витерті грані. Зваживши зброю, Денис заховав її до внутрішньої кишені пальто.

Відтепер її місце було там.

Розділ IV

У вечірньому лісі такої пори майже ніч. Темрява ловить за очі чи не миттєво. Ось щойно ще міг прочитати застереження на пачці цигарок, а за кілька хвилин уже не бачив, куди втикає штик лопати. Не дало зовсім трішки. «Чорний» шукач фонило так, що Богдан, відклавши його, взявся до звичайного. От тепер звичне у таких випадках «ого...» прохопилося несамохіть.

Ого...

Там було щось таке... Здавалося, зараз скінчиться земля і почнеться суцільне залізо. Саме залізо. Та ніч насувалася швидко й невинно. На мить ставши, Богдан відчув колотун. Усе ж мокре. Цілий день лопатою. Боліла спина, й пекли долоні. Стоп. Хоч як кортіло, а здоровий глузд наказував зупинитись. Усе одно зараз нічого не розбереш. Завтра з першими проблесками світанку — сюди. І це вже буде зовсім інша музика. Щось таке не сиділо, ні — товклося усередині, що геть усе навколо утратило сенс. Залишилося дві реалії — він і те, що у нетрях.

А руки несамохіть продовжували зусилля. Штик рискаля нашттовхнувся на тверде. Дзенькнуло глухо та переконливо. Ось і воно. Десять сантиметрів убік — і той самий ефект. Ще далі — тут належало копнути глибше. І знову. Знайшов.

Руки тремтіли не так од перевантаження, радше від хвилювання. Що це? Військовий склад? Що усередині? А може, уламки гармат? Отак їх, покалічених, поскидали у байрак і засипали, щоб ворог не скористався. А може... Може, просто лист грубої бляхи, що забули робітники під час демонтажу залізниці. Усього-на-всього. І це найімовірніший варіант. А там, у сусідній балці, до якої ще не дійшли руки, такий самий, як дві краплі.

Рискаль, наче не згідний із таким ходом думок, отримав друге дихання. Дзенькало постійно, ґрунт нагромаджувався поруч, заважаючи дістатися до істини. Пора братися до іншого інструмента. Ні, таки пізно. Скинувши рукавиці, Богдан обмацав фрагменти, що

проступали з надр. Пальці зосереджено товкли болото, обстежуючи нерівності. Проте очі бачили тільки морок. Це не був лист бляхи.

...Спалося погано. Відмивши й намастивши кремом руки, він переодягся в сухе й ліг. У такому стані можна багато дати за гарячий душ хоча б на три хвилини. Ну, хоча б на дві! На одну... Уявив, як гарячі струмені змивають піт та бруд, тіло свіжішає й набирає сили. А тоді повноцінний сон. Мрії мої, мрії... Перекрутившись на сидущі, він заплющив очі.

А зранку вони розплющилися самі. Ще удосвіта. Дивно, але в тілі відчував бадьорість. Опустивши скло, ковтнув свіжого повітря. В лісі туман. Богдан вмивався довго й із задоволенням, поки у наметі на таганку варилася кава. Випив швидко. Під грудьми хололо. Що ж там? Тільки б не склад зі снарядами. Що цього разу підкине копацька вдача? Яким буде її передноворічний подарунок?

Коли розвиднілося достатньо, тамуючи хвилювання, він рушив по схилу. Спочивши в яму, обдивився і стер залишки ґрунту з того, що вперто не бажало вилазити на світ Божий. Дивина й годі. Швидко обчистивши залишки болота, (він) побачив іржаву поверхню, майже рівну, що тягнулася навскосяка. Ну, тримайся...

Працювалося легко і швидко. День є день. Натхнення подвоювало сили. Змінюючи рискаль на шкребки та металеву щітку, Богдан поступово відвойовував у земних надр щось незрозуміле і велике. Контури того, що відкопували руки, не збиралися звужуватись углиб, а, навпаки, розходилися на усі боки. Але зрештою визначився кут. Суміжна поверхня завершила донизу. Оце діла... Такий собі металевий бункер? Звідки?! Ото було б...

Ні про що подібне чути й читати не доводилося. Просування углиб несподівано зупинилось, оскільки у гонитві за темпом він практично засипав самого себе. По скронях текло. Розкидавши ґрунт навколо, Богдан знову рушив углиб. Воно виявилось майже гладким, проте не зовсім прямокутної форми. Що за така зараза?

Місця знову бракнуло. Поспішаючи, він далі закопував себе, від чого ставало тісно. Належало стриматись і розширитися кудись убік. Застромивши рискаль у бокову стінку шурфа, який уже сягав його зросту, він наліг від душі. Скреготнуло так, що продерло по карку. Рот

несамохіть роззявився. Там також залізо. Щось не менш грандіозне перебувало поруч, зовсім близько.

У повітрі з'явилися білі мухи, нагадуючи, що давно не літо і потрібно рухатись. Як же недоречно закінчується рік! Погода може просто не дати змоги. І так диво, що копає у січні! Але дав би Бог хоча б ідентифікувати знахідку. Тоді всю зиму можна будувати плани на новий сезон і готуватися. Долоні відпочили. Ґрунт вилітав догори новими порціями. Копалося дедалі важче. Те, що було поруч із першою знахідкою, виявилось не настільки рівним. А радше, зовсім не рівним. Воно не бажало бути відкопаним. Глина не давалася вибирати, застрягала у незрозумілих деталях, і це дратувало дедалі більше. Що за мара?

Лаючи крізь зуби, Богдан таки відчистив маленький фрагмент — близько тридцяти сантиметрів, і тоді зрозумів, що поруч — такий самий, причому з'єднаний з ним. Один в один! Прозріння прийшло зненацька. О Боже... Гусениця!

Із земних глибин дедалі більше проступав фрагмент якоїсь гусеничної техніки! А оте перше, велике, гладке з'єднувалося з нею і було одним цілим. Що це?! Особливо щасливим копачам удавалося знаходити танки, але ж це був не танк! Відколупавши ще трошки, Богдан зісунув шапку й пошкріб потилицю. Який же це танк? Невідомо що. Дуже віддалено об'єкт нагадував собою сучасну техніку для вкладання газових труб. Щось подібне доводилося бачити. Але... Взявши зубило, він сколов кілька шарів грубої та рихлої іржі. Ще трохи. Зайве гриміти не хотілося. Зрештою, блиснуло. Ця хрінотін пролежала у землі відтоді, коли ніяких трубукладачів ще не існувало.

Укотре розкидавши зайвий ґрунт, Богдан відвоював нові сантиметри. А потім... Захотілося взятися за голову. Очі бачили, а голова відмовлялася сприймати. Неочікуваність і вагомість знахідки не те що вражала — змушувала «випасти в осад».

Це все-таки був танк. Але не той, відомий усім, з часів Другої світової. Древній експонат Першої світової за вагомістю знахідки не йшов у жодне порівняння з технікою останньої війни. Обчистивши двометровий фрагмент, Богдан остаточно зрозумів, що не помилився. А ще відчув прилив жару до обличчя та грудей і характерне розуміння,

що став обранцем долі. Втім, до справжнього набуття статусу щасливчика залишалось ого-го скільки...

Вибравшись нагору, Богдан озирнувся. Чого, питається? Тут же ж ніколи й нікого. Та про існування так званого закону підлості знає кожен. Швидко збігавши до джипа, він витягнув маскувальну сітку і розтягнув її над ямою, намагаючись, щоб вистачило й на купи викиданої землі. Накидав хмизу. Потім струснув листям. Ну, тепер принаймні здалека непомітно. Все, мити руки і...

Кава зварилася швидко, й, умоствоившись на задній сидущі, він розкрив ноутбук. Тепер належало шукати в іншому просторі. Будь-який копач з досвідом знає, як треба вчинити з подібною знахідкою, якщо вже доля оцчасливила. Кожна бойова машина мала свій власний номер, штампований у відповідному місці залежно від типу і конструкції. Насамперед належало відкопати фрагмент, який при фотографуванні давав би змогу розрізнити, що це танк, причому номер мав бути відчищений, а якість цифрового фото достатньою, щоби збільшити і прочитати його на компі. Знімки виставляють в інтернеті на сайтах «чорних» археологів. Як правило, чекати доводиться недовго. Щасливця швидко знаходять посередники, а якщо пощастить іще й там — то безпосередньо колекціонери, тобто багаті й зацікавлені люди. Номер танка ідентифікують за відповідними архівами, і далі вже від спритності самого копача залежить — заґриміти з проламанною головою у вириту яму чи все-таки отримати гроші за координати місця знахідки. Трапляється, що перше поєднується з другим.

Сторінки на моніторі швидко змінювалися, а рискаль несамовито просився до рук. Такою технікою Богданові раніше цікавитися не доводилось, адже ймовірність знайти її дорівнювала нулю. Якщо танкові баталії окремих битв Другої світової обліковували тисячами машин з кожного боку, то кількість танків Першої світової можна було перелічити на пальцях. Навіть без Вікіпедії Богдан упевнено міг сказати, що перші, зі сучасного погляду потворні танки мали тільки дві держави — Англія та Німеччина. А два чи три бої, в яких ці машини брали участь, історики розписали так ретельно, що годі було сподіватися на хоча б один забутий екземпляр.

Створивши каскад сторінок і вивівши малюнки та схеми, він визначився остаточно. Знайдений танк був німецьким і називався

MT-80. Пальці не завжди потрапляли по клавішах, і це забирало час. Гортав нові сторінки. Відкривав форуми копачів, які торкалися подібної тематики. Цікавило в даному випадку лише одне — де у нього номер? Номери «Тигрів» і «Пантер» Другої світової розміщували на баштах, тож відшукати їх було легко. Знайдений «вісімдесятий» становив собою неповоротку потвору, гусениці якої сягали вище голови, а башта ховалася глибоко між ними. Доступ до неї ускладнений. Де ж його номер?

Очі Богдан заплющив лише на мить. Йому доводилося чути про щасливчиків, які зуміли відшукати німецький «Тигр». Гонорар за знахідку у таких випадках дорівнював сто тисяч «євриків». Лише за координати місця знаходження! Далі запускали відлагоджений механізм співпраці тіньових діячів та чиновників, казали, навіть найвищого рівня. Стягали немислиму техніку й упродовж лічених днів знахідка оперативно перетинала кордони Суверенної, аби, дбайливо відреставрованою, зайняти належне місце в якомусь парку звихненого закордонного колекціонера.

Ексклюзивність цього екземпляра не йшла у жодне порівняння з якимось там «Тигром», і якщо би йшлося про тигра живого, то з упевненістю можна було би сказати, що Богдан заволодів живим мамонтом. Відчуття одержимості охопило цілковито. У лічені дні належало ідентифікувати знахідку й надійно її заборпяти. Так, щоб ніхто, ніяким чином... Усе залежало від ноута та Богданових навичок праці з документами, адже відкопати усе і знайти номер насліпо нереально. Якщо ж питання ідентифікації не вдасться вирішити через інтернет, доведеться рити архіви. А отже, треба надійно законсервувати місце знахідки на зиму, відтягнувши таким чином реалізацію задумів як мінімум на пів року.

Номер треба знайти вже. І тоді вимушений період снігів та морозу не мине дарма. Одинак за натурою та по життю, Богдан розумів, що повертання подібних справ його методами важке й ризиковане. Проте вдіяти нічого не міг і не бажав. Надто багато негативного життєвого досвіду важким каменем лежало на ньому. Негативного у плані співпраці та довіри стосовно інших. І тут уже не йшлося суто про «чорну археологію».

Надвечір очі почали боліти. Наростали дратівливість і невдоволення. Богдан усвідомив, що часу гостро бракує. Завтра Новий рік. Якщо доведеться тупо просидіти за компом день-два, то копати вже не буде коли. На Різдво сипоне, і — до літа. Відомий твір Хемінгуея про старого та море пригадався сам собою. Ніколи не страждаючи пристрасстю до рибальства, Богдан, однак, добре уявив, як то воно — загарпунити рибу, яку не в силі витягнути. Старому, до речі, так і не вдалося.

Склавши ноут, він затягнув спальника на голову. Якщо дихати туди, усередину, легко ночувати в неопалюваній машині навіть такої пори. Морозу ж нема. І, поринаючи у нервовий сон, Богданові важко було припустити, що на протилежному боці Земної кулі ще одна людина, яка на відміну від нього набагато більше розумілась у таких речах, як рибальство й океан, саме цієї миті також згадала неперевершений твір світового класика.

Аргентинське узбережжя в районі мису Текао доживало спокійний день. Щоправда, надвечір посилився вітер і з'явилися хвилі. Сейнер готували до заходу в бухту. Під галас обурених чайок робітники вивантажували останні контейнери з рибою. Дель-Боска стояв на причалі, востаннє милуючись окресленими червонявим сяйвом хмарами. Пошерхла рука його неквапно стерла залишки солі з обвітреного обличчя. День подарував очікуване задоволення й душевну рівновагу. Та й улов нівроку — кілька контейнерів макрелі. А красень-тунець, якого витягли вже надвечір, давно не потрапляв до його сітей.

Улюблену книжку згадав несамохіть. «Старий та море»... Чого раптом? Бо сам також уже старий, а море — найбільша любов у його житті? Ні, навряд. Тому, що тунця виловили? Адже й рибалка з цього твору боровся також із тунцем. Ні, знову не те. Щось інше. Зрозумів раптово, й обличчя відразу спохмурніло. Упродовж останнього тижня дон Маріо жив із відчуттям, що загарпунив рибину, яку, можливо, не під силу буде витягти навіть йому. І враження це аж ніяк не пов'язувалося з океаном.

Розділ V

Піднявши комір пальта, Денис похмуро сунув галасливими вулицями. Погода застрягла у плюсах, вітер, здавалося, вмер, а про пору року мляво нагадували тільки поодинокі «білі мухи», що залетіли невідомо звідки. Торкаючись асфальту, вони безслідно розчинялися. Від марного тиняння у натовпі почали гудіти ноги, а тим часом належало згаяти ще понад три години.

Братове помешкання він залишив ще затемна, щоб унеможливити найменший ризик. Хто зна? Нагрянуть зрання або вирішать постежити. Хоча, наврод чи. Якби-то сам був новачком у подібних справах... Достатньо раз глянути, у що виріс Василь, аби спрогнозувати дії тих, хто вирішив на нього наїхати. Куди таке подінеться? Повне чмо. Хто за нього стане? Відведена Василеві роль була елементарною, взагалі примітивною. Але навіть за такого розкладу доводилося переживати, чи той упорається.

Нагадування з боку шлунка ставали дедалі нав'язливішими і, минувши «Мак-Дональдс», де можна лише стояти, Денис увійшов до кафешки зі зачовганою назвою «Затишок». Утім, усередині й справді було приємно. Всівшись у темному кутку, він замовив солянку і простягнув ноги. Зараз «кинути» чогось теплого, бо потім не знати коли.

Простий до примітивного план дій не викликав у нього особливого хвилювання, і все ж таки на душі було чомусь незатишно. Втім, хіба повинен там царювати спокій, коли збираєшся додати до свого особистого списку зайвих два трупи? Навіть якщо там уже числиться п'ятеро...

Чому вони постали саме тепер? Денис рідко згадував людей, яких довелось убити. Хоч іноді, як то кажуть, накочувалося, переважно «по п'яні». Першим числився той, через кого усе почалося. Через кого усе життя його зробило такий кардинальний поворот. Ігор був старший на три роки. Красунчик і розумник, від якого божеволіли дівки і який звик тримати себе вище над усіма. Так уже розпорядилася того вечора доля,

що цей «ален делон» місцевого масштабу перейшов усі межі, поглузувавши привселюдно не лише з кількох таких, як Денис, а й із двох його друзів, батьки котрих були відповідними «шишками», а отже, самі хлопці вважали себе мажорами і претендували на законну повагу. Вони й підбили на розправу, хоч Ігор водив дружбу зі ще старшими та крутішими хлопцями, які могли за нього постояти. Переклинило того вечора усіх трьох, проте старався насамперед Денис у бажанні довести приятелям, що відсутність мажорного статусу можна компенсувати з лишком особистими якостями. Довів. А коли зранку стало відомо, що Ігор помер у лікарні, в той час, як дія алкоголю припинилася, зрозумів подальші свої перспективи і вдарився «у біги». Та куди втечеш із підводного човна?!

Допоміг Бабашов, його тренер із боротьби, який симпатизував хлопцеві. Впавши на коліна, Денис наплів йому, що вбивали якраз мажори, а він потрапив надурняк, і от тепер їх батьки витягатимуть, а сироті світить роль цапа-відбувайла. Бабашов повірив та, усвідомлюючи, де живе, добре уявляв подальшу долю хлопця, котрий залишився з матір'ю та меншим братом. Будучи добрим «тертим калачем», наставник зумів знайти людей, які допомогли переправитися до Казахстану, що на той час уже був окремою державою. В суцільному бардаці дев'яностих удалося загубитися.

Ще під час втечі й тиняння казахськими вольницями молодий, проте прудкий хлопець зійшовся зі старшим чоловіком на прізвисько Алтин, який «чистив» пасажирів у поїздах, безперервно подорожуючи. Розбитний помічник став злодієві у пригоді, проте Денис вчасно зрозумів, що це не його. А коли уздрів, що старший подільник дурить, ділячи здобич не по-братськи, не терпів. Алтин першим схопився за ніж, та перевага була на боці Дениса. Отримана ж у двобої невеличка рана не становила особливої загрози, проте допомогла втратити контроль над собою...

Убивство двох наступних він також не планував заздальгідь. Напевно, саме з цієї причини спогади такого роду не діставали його безпосередньо перед справою, адже часу, щоб наважитися, завжди виявлялося небагато. Осівши на одному з базарів і займаючись контрабандними товарами, Денис уже став на ноги і навіть подумував, як би перетягти сюди маму і брата, які досі найменшої гадки не мали,

де він та що з ним. Двоє «залітних» виявилися конкретними лохами, хоч і самі мали бажання «нагріти» нових компаньйонів, а ставки були такими, що Денис думав недовго. Їх розстріляли з пістолета і надійно заховали трупи. Зробити найважливіше довелося власними руками, адже на двох приятелів, новачків, покладатися було небезпечно.

Потім закрутилося... «Залітні» також мали «дах», і на якийсь час довелося зникнути. Та засвоївши місцеву специфіку, Денис невдовзі знову повернувся «на казахи». Країна ж велика. Щоправда, перед поверненням довелося постаратись і на російській території, навісивши на себе ще один труп. Так уже склалося. Через дурницю. Дільничний в одному містечку виявився кмітливим, прискіпливим та охочим до грошей. Проте Денис вирішив, що так надійніше.

Подібного роду спогади не давали задоволення, проте й не спричиняли мук сумління. А закінчувалися завжди стандартним висновком. Усі, кого довелося замочити, самі не були святими і так чи інакше мали на меті з якогось боку скривдити його. А отже, заслужили. Таке життя — хто кого... І ще одна думка завжди проблискувала у свідомості — він сильний і здатний брати гору в смертельному протистоянні, адже розв'язання серйозних проблем убивством стало системою. Та слідом за цією, самостверджувальною, невдовзі виникала наступна — все так не буде і колись не пощастить. А отже, незavidна власна доля відома наперед.

Годинник показав дванадцятку, коли, зупинившись у гамірному закутку біля підземки, Денис розкрив щойно куплену пачку цигарок і закупив. Дванадцять годин до Нового року, найбільшого свята минулого життя, коли на кухні звучав мамин голос, усі трималися разом, а сам він іще не став у глибоку колію, вискочити з якої нема ні можливості, ні бажання. Як складеться сьогодні? Де доведеться «празнувати»? Звісно ж, не у рідній домівці. Туди тепер зась. На вокзалі. Або ж у поїзді. Це — за кращих розкладів.

Думка ж про ймовірність гірших змусила запхати руку за спину, відхиливши вилогу довгого пальта, і торкнутися зброї. Пальці перейшлися чорним металом, теплим од постійного контакту з його тілом через тоненьку імпровізовану кобуру, з якої зброєю витягати швидко і зручно. Поруч товклося чимало народу, проте, як і годиться для великого міста, ніхто не звертав на нього найменшої уваги. Рука

потягнула зброю до себе. Глянувши на пістолет, Денис пересмикнув затвор, засилаючи патрон до патронника. Нехай краще так. Боронь Боже, через дурні думки або ще яку дрібницю забудеш, і тоді... Тоді отой прогнозований фінал станеться набагато швидше.

Сьогодні не можна. Усе має минути без найменшої закарлючки, адже ставка — не лише його життя. Ще — життя брата. Повне нещастя, а все-таки брат. Нічого. Виїдуть з країни — стане людиною. Поставивши зброю на запобіжник, який відсувався одним рухом пальця, Денис запхав пістолет на місце. Ще якусь годину... Вона мине швидко. Треба купити картку поповнення до телефона і батарею — стара «труба» зовсім відмовлялася тримати. Бракувало тільки залишитися без зв'язку в найвідповідальніший момент.

Ноги понесли його галасливою вулицею у відомому напрямку. Як же змінилося усе! Рідний Дмитроград створював дикий некомфорт. Будинки та провулки, серед яких виріс, пізнавав насилу. Люди стали чужими, мова також. Швидше б назад. Запаливши ще раз, він набрав Василя.

— Що в тебе?

— Можна жити. Ковбасить трохи...

— Потерпи. Ще небагато. І не втни якої дурниці. Не влети кудись!

— Не влечу. Не бійся.

— Ти усе запам'ятав?

— Так.

— Ну, дивися. Падай на коліна, лазь попід ноги і проси ще два дні. Це у тебе добре вийде. І по боках не лупай. Усе буде «чікі». Догнав?

— Догнав...

— Усе. Більше не дзвонитиму. Набереш сам, якщо б які несподіванки. Не сци, братухо, прорвемося.

Думка, що той зуміє кудись «влетіти», в останні години перед справою ставала нав'язливою. Хоч би сів, придурок, десь у кафешці, а не мотиявся вулицями... Зателефонувати ще раз? Та годі вже. Лише нервувати зайвими настановами. І без того ледве тримається. Купивши два «снікерси», Денис пішов далі. Йому — таке, а от Василеві не завадить вчасно кинути шмат у шлунок. Одне вагання ще більше бентежило. А може, таки вартувало добути Василеві дозу? Тоді усе

мало б надійніший вигляд. І ймовірність, що той невчасно щось втне, дорівнювала б нулю. Пізно. Як буде, так буде.

Прискоривши крок, Денис повернув на головну вулицю, де просто за його курсом височіла грандіозна споруда виставкового центру.

Розділ VI

Цей заклад прокидався ще задовго до настання світанку. Його штат налічував стільки, що хмара народу починала сходитися на службовий вхід, коли навколо, здавалося, ще глибока ніч. Гігантський механізм запускав своє нутро, змушуючи кілька сотень прибулих потрапити, наче патрони, у гнізда стрічки, щоби потім за їх допомогою упродовж дня проковтнути тисячі відвідувачів.

Усе це у повсякденні мегаполіса ще зі старих часів, коли збудували гігантський павільон, називалося «Виставкою». Щоправда, тепер ніякими виставками тут навіть не пахло. Хіба що з десятків машин автосалона в нижньому залі хизувалися, виблискуючи боками і водночас відлякуючи цінами. А ще вечорами на другому поверсі відбувалися покази мод. Ось і всі виставки.

У величезних залах багатокрилої споруди скуплялося, без перебільшення, пів міста. Досконало відлагоджений механізм торгівлі забезпечував мешканців усім — від продуктів і товарів широкого вжитку до сучасної габаритної техніки та будматеріалів. Ціни були дещо вищими від базарних, зате в одному місці зібране все. Практично все.

Заклад працював до десятої вечора, і справжнього розмаху дійство набирало ближче до шостої, коли закінчувався робочий день і маса людей приходила сюди «позирити» на широкий вибір, прикинути, помріяти, що «от колись...», покатати дітей на атракціонах, розташованих також усередині, або відвідати 4-D кінотеатр. Центр був свого роду містом у місті.

Худий широкоплечий молодик спортивної статури, вийшовши з непоказного «опеля», що припаркувався на стоянці поруч з іншими машинами, закинув сумку за плече та рушив до входу, по дорозі натягаючи чорну трикотажну шапочку. Кількома хвилинами до цього, залишивши на стоянці неподалік розкішний чорний «лексус», у якому їхав за кермом, він пересів до цієї машини і був доставлений під самий виставковий центр. На вигляд хлопцеві було не більше двадцяти п'яти,

КУПИТИ